

entrevista

Rafel Ribó

"Hem de trobar els mitjans per ser més efectius sense entrar en la coacció"

Síndic de Greuges de Catalunya des del 2004

Docent en universitats catalanes i americanes des de 1970 i secretari general del PSUC el 1986, Rafel Ribó (Barcelona, 1945) va ser president d'Iniciativa per Catalunya (1987-2000) i des del 2006 és el director de l'Institut Internacional de l'Ombudsman.

GEMMA LLEIXÀ gemma.llejornet@canvi16.info

Quan feia un any que ocupava el càrrec de Síndic, una enquesta revelava que només la meitat de la població n'havia sentit a parlar i que només un 3 per cent sabia què és una institució independent. Quin coneixement hi ha actualment?

Hem augmentat un 12 per cent el nombre de gent que ha sentit a parlar del Síndic però continua havent-hi un alt percentatge de gent que no sap explicar per a què serveix. I una cosa és conèixer-ne el nom i una altra ser conscient que existeix una institució per garantir els drets com és aquesta. Els percentatges són bastant insuficients.

Feu molta tasca de promoció, no?

Sí, i la millor promoció és recórrer el territori, obrir al màxim els canals d'accés a aquesta casa, difondre'n l'existència i activitat i, si és

possible, donar exemples de casos que es resolen des d'aquí.

En el marc del Fòrum de les Cultures es va fer una taula rodona sobre Ombudsmen en què Ernest Benach va dir que calia dotar de més eficiència i eficàcia el càrrec. En

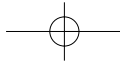
aquests quatre anys, quines mesures s'han pres per aconseguir-ho?

Primer, com et deia, hem obert tant com hem pogut els canals d'accés: un telèfon gratuït (900124124), òbviament un correu electrònic (sindic@sindic.cat), un web especial per a infants i nois de 12 a 18 anys, a la qual s'adrecen quan acaben l'horari escolar, i estem instal·lant videoconferències en col·legis d'advocats o instàncies semblants de diverses ciutats de Catalunya perquè la gent sigui atesa des del seu lloc de residència sobre les problemàtiques que ens vulguin exposar. També estem intensificant les sortides de la institució a les ciutats catalanes, que jo en dic afectuosament "obrir botiga". La gent, quan els expliques que fem, respon.

Per fer el reportatge hem parlat amb diferents actors de la societat perquè ens exposin la seva visió del Síndic. Tots coincideixen a dir que és una figura molt positiva pel que representa de defensa al ciutadà

IVAN GIMÉNEZ

IVAN GIMÉNEZ

“ Amb els suggeriments del Síndic, l'Administració no només resol el problema concret sinó els de després: té més recorregut que el sistema judicial

però que li falta una certa capacitat sancionadora per evitar la vulneració de drets per part de l'administració...

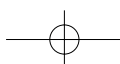
Amb l'experiència que tenim i havent establert canals molt potents de relació amb els defensors internacionals que estan més avançats, com és el suec, l'austríac, el del Regne Unit, etc., ens hem adonat que mai una institució com aquesta ha de disposar de poders coactius. Si entra en la coacció i pot sentenciar, engarjolar, enviar la policia o

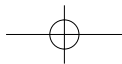
posar multes ja deixa de ser la figura del garant dels drets perquè passa a ser un tribunal o una policia administrativa. I això ja existeix. L'encert de la figura de l'Ombudsman és que actua buscant arguments per rebutjar o acceptar les queixes de la gent i si després d'estudiar-les són acceptables, articular solucions. Així, la persona queda satisfeta pel que fa al seu problema i els que vindran després ja no se'l trobaran perquè l'administració, si és àgil, amb el que el síndic li sug-

gereix no només resol el problema de la persona que ha presentat la queixa sinó també de les que vindran després. Això, encara que no ho sembli, té molt més recorregut que les sentències judicials, l'engarjolament o la policia, molt encotillats per les lleis. En canvi, la casuística quotidiana és tan àmplia, té tants matisos i característiques a tenir en compte que el síndic les pot explorar, cosa que no pot fer, pràcticament, cap altre dels instruments coactius. Jo entenc que la gent de vegades pensi que és una institució positiva però que quina llàstima que no tingui poder coactiu, però no acaben de comprendre que el dia que en tingui deixarà de ser el defensor, passarà a ser una altra cosa que ja existeix. Això no vol dir que no haguem de buscar formes més àgils de resposta de les administracions, però no elements de coacció sinó de pressió que potser motivin el Parlament a sentir-se més copartípic del que diu el Síndic. Un exemple és aconseguir que els mitjans de comunicació siguin més aliats nostres perquè fa una certa por sortir als papers... Hem de trobar els mitjans per fer que la nostra feina sigui més efectiva sense entrar en la coacció legal.

En el “cas Alba” va dir que no descartava interposar una querrela per la desatenció que havia patit. Mesures com aquesta podrien millorar l'eficàcia real del Síndic?

Quan trobem casos flagrants de delictes, tant per convenciment com perquè ho diu la llei, ho hem de posar en coneixement de la justícia. I si descobrim que en l'administració no només hi ha hagut mandra, dilació i entorpiment, sinó que hi ha hagut delictes, ho hem de posar en mans del fiscal. I la qüestió passa en un altre àmbit democràtic com és el poder judicial. En el “cas Alba” vam dir que la primera constatació crítica que calia fer era que havia passat per una vintena de ser-

entrevista

veis administratius i no s'havien adonat que era una nena amb risc. Fallaven els mecanismes administratius d'alerta. La part positiva és que un cop el Síndic va posar en evidència aquesta vintena d'inanicions de les administracions totes van estar d'acord a elaborar sota la coordinació del Síndic un protocol que va implicar el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el Govern espanyol a Catalunya, tots els cossos policials a Catalunya, cinc conselleries de la Generalitat... Un protocol que ha servit per evitar molts casos semblants. Quan ha aparegut el "cas Clàudia", un any més tard, hem pogut detectar en quin punt del protocol encara hi ha errors, però la part positiva és que això ha servit perquè hi hagi molta més celeritat i disposició per part de les administracions pel que fa als infants amb risc.

El 2007 han rebut moltes queixes pels retards de la llei de dependència. Els afectats tenen uns drets legals que no es compleixen i demanen al Síndic que investigui el Departament. Heu fet algun pas?

Avui, a març del 2008, et puc dir que cada cop arriben més queixes per aquesta llei. I és que ha creat una expectativa universal. Que defineixi uns drets que poden ajudar molt els familiars de persones dependents ha fet que la gent es bellugui amb més afany per veure si es pot resoldre el seu cas. Segurament falta més precisió en el desenvolupament normatiu de la llei, i més mitjans —tant personals com pressupostaris— per complir-la. I hi ha gent que des que van presentar les sol·licituds el maig del 2007 encara estan esperant un pla individual d'atenció. Instem les administracions que adoptin immediatament els recursos necessaris per recuperar el temps perdut i poder respondre amb celeritat, ja que la llei de dependència tracta uns problemes greus que no poden esperar.

També posàveu en evidència la manca de recursos quan vau tramitar les queixes dels usuaris de Rodalies arran del caos a Renfe...

Això és un mal crònic. Patim uns 15 anys de desinversions en infraestructures ferroviàries a Catalunya. Hi ha hagut una manca de previsió des de fa molts anys de compra de trens. I aquí afegeix-hi la construc-

IVAN GIMÉNEZ

prou transparent sobre tot això. Ningú ha assumit encara cap responsabilitat ni s'ha explicat a l'opinió pública que això encara durarà, que trigarem a recuperar el retard d'inversions i a tenir tots els materials ferroviaris que ens fan falta. I l'AVE continua, s'ha de travessar tot Barcelona i continuar des de la Verneda cap amunt. Actualment Renfe a Catalunya té un equip que s'ha començat a posar les piles i que no és responsable de tot això. És gent nova i hi està treballant molt bé però evidentment això no treu tot l'anterior.

En el cas del sistema penitenciari, del qual també en feu referència a l'informe, heu recomanat posar càmeres de vigilància. Jo he parlat amb un sindicat...

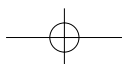
Que diuen que ni parlar-ne, no?

No, al contrari. Diuen que és una bona mesura però que serà fàcilment evitable pels funcionaris...

A veure, al novembre vam dipositar al Parlament de Catalunya un informe monogràfic sobre les presons catalanes comparades amb les d'Europa en què evidenciem dades tan colpidores com és que tenim l'índex de criminalitat més baix d'Europa i, en canvi, una de les taxes d'ocupació de les presons més altes d'Europa. Falla alguna cosa: tenim unes lleis massa rígides en el Codi Penal, una política judicial penal massa rígida, no es practiquen prou penes alternatives i segurament fallem en l'administració de presons. En aquest informe es diu que falta més personal. I no només de vigilància sinó, i sobretot, de tractament si ens creiem la Constitució quan diu que les presons han de reeducar i reinserir els condemnats en la societat. Fem un elogi de la tasca del personal que es dedica a les presons i diem que en fan falta més. Ara bé, en l'informe 2007 diem que hem rebut queixes de presons i mòduls concrets, com

Sobre la llei de dependència falta més precisió en el desenvolupament normatiu i més mitjans personals i pressupostaris per complir-la

ció de l'AVE. En aquesta casa treballarem sobre temes de desinversió o sobre temes de manca de previsió en aquest àmbit des de l'any 2005. L'AVE va petar molt més tard, el 2007, i va agreujar els problemes. A més, no hi ha hagut informació

ara Brians 1, on semblaria que hi puguin haver hagut maltractaments a interns. I això vol dir que l'administració hauria d'estar més atenta i hi hauria d'haver més control i buscar mitjans per evitar-ho. Un d'ells és el de les càmeres, excepte en els llocs de màxima intimitat, i que només ho visioni l'autoritat pertinent quan hi hagi realment casos de sospita. Això va a favor de tots, en primer lloc dels funcionaris.

Sí, ells em comentaven que era bo però que no n'hi havia prou.

Per això et comentava que falta més personal, més formació, és evident.

Bé, el que em deien és que fa falta un codi deontològic, un comitè ètic per atendre els funcionaris assetjats pels companys...

Tot el que proposin al respecte, em sembla esplèndid i el que sí que tenen garantit és que el Síndic continuarà treballant perquè es millori el sistema penitenciari a Catalunya.

Aquest 2007 s'ha tancat la via de col·laboració entre el Síndic i l'Administració de l'Estat, per decisió del delegat del govern. Us han donat algun tipus d'explicació?

Ens va sorprendre perquè des del 1988 havíem anat eixamplant els àmbits d'investigació i de garantia de l'administració perifèrica de l'Estat a Catalunya en temes de proximitat i funcionava molt bé. Si bé és cert que el marc legal ho reserva al Defensor del Pueblo, també ho és que aquesta praxis que s'havia instaurat de mutu acord entre delegat del govern i Síndic permetia solucionar aquí coses que no calia que esperessin anar a Madrid per tenir una resolució quan pertanyien només a instàncies situades a Catalunya. Per les raons que sigui, puc imaginar que potser és pel tarannà de l'actual delegat del govern que, en veure que hi havia una creixent expansió d'actuació del Síndic

en funció dels drets de la gent –no perquè sí–, va decidir tancar les portes. Va fer una circular que va enviar a tots els serveis perifèrics de l'Estat dient que res cap al Síndic i tot cap al Defensor. Això més tard va arribar al Defensor i lògicament hi va estar d'acord. Llavors nosaltres vam plantejar fer un conveni per establir alguna via. Jo trucaré a la porta per reprendre les converses. I és que un pakistanès que té un problema d'un permís de treball a Barcelona i que, a més, l'Estatut preveu que d'aquí a poc qui el doni sigui la Generalitat, és un tema que pot resoldre el subdelegat del Govern i la gent del Síndic amb tota tranquil·litat. I un problema d'agrupament familiar, el mateix. Si no, es fan més llargs els tràmits i més distant la percepció del problema. En canvi, aquí el podem comprovar a l'instant i personalment.

Aquest any en farà quatre que va ser nomenat síndic. Quins propòsits vol assolir en aquest any llarg que li queda de mandat?

Vull acabar el mandat amb la voluntat de complir amb els compromisos que vaig assumir davant del Parlament de Catalunya quan se'm va elegir. És a dir, que el Síndic sigui el més accessible possible, que tingui, com estar a punt de tenir, una carta de serveis a través de la qual tothom sabrà què pot esperar del Síndic, en quins terminis i quins compromisos –que també serà una manera de controlar-nos a nosaltres mateixos– i amb una gran voluntat d'anar empenyent tot el que sigui el respecte dels drets i la pedagogia dels deures a Catalunya. També en aquest any de mandat espero que inaugurarem l'edifici reformat ja que hem crescut molt però no ha crescut l'espai físic i actualment en necessitem més. ■

En algunes presons sembla que hi puguin haver hagut maltractaments, l'administració hauria d'estar més atenta i buscar mitjans per evitar-ho

